

اویگن هوبر

۱۸۴۹ - ۱۹۳۲

نوشته

تقی لطفی

وکیل دادگستری

۳

قانون نویسی

اویگن هوبر یک شخصیت در سه جامه بود: دانشمندی زحمتکش، استادی دلسوز و قانون‌نویسی سخت‌کوش. جمع سه کار بدین‌گونه در یک دست بعقل راست نمی‌آمد. سنگینی درس دانشگاه و فعالیت قانون‌نویسی خود چندان بود که می‌توانست به تنهایی مرد را خرد کند. چنانکه یکی از شاگردان وی، ماگس گمور، بعدها در یادبود هوبر می‌نوشت، «کار و تکلیف استاد دانشگاه برای یک نیروی کار قوی نیز کاملاً کافی می‌بود». ا. گمور درست می‌نوشت. پایان سرگذشت هوبر نیز نشان می‌دهد که او وجود خود را خیلی بیش از حد توانایی یک فرد انسان بکار گرفته بود. از اینرو بعضی می‌خواستند که کار و کوشش هوبر تنها در یک بخش متمرکز و فشرده باشد تا گسیختگی و پراکندگی در شیرازهٔ امور بهم نرسد. با اینهمه هوبر پیروزی را بچشم خود می‌دید. او نیروی لازم و شوق فراوان داشت و می‌توانست با استعداد بزرگ و همه‌سویی خود هر سنگی را از پیش پای بردارد.

یکی از دشواریهای بزرگ که سر راه بر قانون‌نویس ملی سوئیس، اویگن هوبر، می‌گرفت، آنکه اختیار وضع قانون مدنی برای سراسر سوئیس هنوز موجود نبود و قانون اساسی سوئیس مبنا و مستندی بدست نمی‌داد. استانها نیز به آسانی از قانونگذاری در قلمرو حقوق خصوصی چشم نمی‌پوشیدند و تسلیم و گذشت از این اختیار بر آنها بسیار گران می‌آمد. هوبر می‌بایست در میان مردمان سوئیس راه را برای پذیرش این فکر هموار سازد که سوئیس دارای یک قانون مدنی برای سراسر کشور گردد. ولی اگر در این مرحله طرحی برای چنین قانونی آماده می‌نمود، کمتر استانی زیر بار می‌رفت. گذشته از این، طرح یاد شده یا هر طرحی از این‌گونه، عطری نبود که خود بیباید، بلکه می‌بایست نخست در میان مردم پخش شود و ارزش و خوبی آن در عمل به نمود رسد و جامعه نیز آنرا احساس کند.

شورای متعده در این میان اندیشه‌ای کرد که نشان زیرکی بود؛ شورا می‌خواست آنچه می‌باید در يك قانون کیفری و يك قانون مدنی گردآوری شود، پیش از تسلیم «طرح تجدیدنظر در قانون اساسی» و تحصیل مجوز برای وضع قانون مدنی بصورت چندین پیش طرح در قلمرو مقررات کیفری و باقی قسمتهای حقوق خصوصی که هنوز نوشته نشده بود، فراهم گردیده نشر یابد. فایده این بود که مجلسها و مردم سویس از جریان آگاهی می‌یافتند و پیش از تصویب اصلهای تازه قانون اساسی از محتوای حقوق مدنی و کیفری آینده سویس آگاه می‌شدند. این امر از سرسختی مخالفان می‌کاست، در عوض مسئولیت نویسندگان طرح قانون کیفری سویس و طرح قانون مدنی سویس را در پیروز ساختن طرح نهایی قانون بیشتر می‌کرد. از اینرو هوبر پیوسته در پی جلب اعتماد ملت به کار قانون‌نویسی بود و اندیشه‌ها و آرمان خود را در میان گسترده‌ترین محفلها می‌برد و بر آن بود که نخستین طرحهای جزوی درباره مهمترین بخشها را به بحث عمومی گذارد. بهمین منظور به وزارت دادگستری پیشنهاد کرد که «کار بزرگ قانون‌نویسی» بدین‌گونه آغاز گردد که استانها آنچه می‌خواهند، آشکارا بگویند، و بگویند که فصلهای قانون چه ساختمان و چه شکلی داشته باشد؛ و چنانچه از «نهادهای حقوقی استانی» آگاهی و تجربه‌ای دارند، اطلاع دهند.

دادگستری این پیشنهاد را پذیرفت. در تاریخ ۱۷ نوامبر ۱۸۹۳ یادداشتی درباره نوع و طریقه اقدام در امر تکمیل قانون مدنی برای حکومتهاى استانها (کانتونها) و دیوان کشور فرستاده شد. دیوان کشور و همچنین حکومت پانزده استان سویس پاسخ دادند. پاسخ بعضی تفصیلی بود. هوبر آنچه رسید، بدقت بررسی و تا حد امکان منظور نمود. سپس به تألیف «طرحهای جزوی» درباره بخشهایی از حقوق خصوصی، یعنی طرحی درباره آثار نکاح بسال ۱۸۹۳، حقوق ارث بسال ۱۸۹۴، وثیقه ملکی بسال ۱۸۹۸ پرداخت. این طرحهای جزوی همراه با تفسیر در کمیسیونهای تخصصی مورد شور و رسیدگی قرار گرفت.

باری، هوبر پس از بررسی پاسخها و تکمیل مصالح کار در سال ۱۸۹۴ نخستین گزارش خود را به انجمن حقوقدانان سویس درباره مبانی قانونگذاری سویس راجع به حقوق مالی زناشویی، در سال ۱۸۹۵ ملاحظاتی بر واحد ساختن مقررات ارث سویس، در سال ۱۸۹۸ ملاحظاتی بر واحد ساختن و اصلاح مقررات وثیقه ملکی سویس و دیگر مسئله نوسازی مقررات رهن سویس را منتشر نمود. اینها دشوار و پیچیده‌ترین مسئله‌های حقوقی سویس بود که هوبر پیشتر با حقوقدانان، کارشناسان و اهل فن به شور گذارده بود. او از صاحب‌نظران عصر، برای مثال از پرفسور ویس که در دانشگاه زوریخ کار می‌کرد، حتی از دانشمندان خارج کشور، مانند پرفسور هرمان فیتینگ^۲ در شهر هاله بخصوص در مبحث نکاح می‌پرسید.

ولی کار او در این زمان يك گونه ارزشیابی نیز بود؛ او طرف را می‌آزمود،

2) Prof. Hermann Fitting.

تشویق می‌کرد و آن که شایسته و مناسبتر بود، بسوی هدف می‌کشید و شوق وحدت حقوقی را در او برمی‌انگیخت. او این روش را در دوره‌های بعدی قانون‌نویسی نیز بکار می‌بست و از هر کس در جای خود یاد می‌نمود؛ چنانکه در **ملحقات تفسیرها** نام همه کسانی که با او همکاری کرده بودند، از جمله مشاوران فنی و مترجمان طرحها (از آلمانی به فرانسه و ایتالیایی) و گزارشگران در مذاکرات انجمن حقوق-دانان سویس را نوشت.

از سوی دیگر هوبر دانشمند به روی دیگر قضیه نیز می‌نگریست. او نیک می‌دانست که وضع مجموعه مقررات مدنی در شرایطی سامان می‌گیرد که **مسئله‌ها و غامضهای تازه** هویدا و حقوق خواه ناخواه با این تازگیها درگیر می‌شود. و اکنون حقوق مدنی می‌باید در هر بحثی موضع گرفته چاره اندیشید تا حکمی که بدان نیازست، از حیث شمول تا حد امکان سازوار و آسیب‌ناپذیر درآید.

در همین سالها بود که هوبر به **نوشتن مقاله‌ها و ایراد سخنرانیهایی** پرداخت که با کار قانون‌نویسی او ارتباط مستقیم می‌یافت. اینها بیشتر در قلمرو اموال وارث بود، و در شمار آنهاست:

— مقاله‌ای بنام **مقام ورثه در حقوق سازندگی** (تالیفی و تصنیفی) که در مجموعه «کنگره بین‌المللی و هنری در درسدن» در سال ۱۸۹۵ بطبع رسید.

— مقاله دیگر هوبر درباره **حقوق خصوصی آلمان** که در سالنامه شمولر ۲ بچاپ رسید. انگیزه این نوشته جلد اول کتاب گیرکه درباره «حقوق خصوصی آلمان» بود.

— همچنین گزارشی راجع به **تشکیل حقوق آب** در حقوق آینده سویس به انجمن حقوقدانان سویس در سال ۱۹۰۰ که بواسطه عمق و اصالت آن مورد توجه قرار گرفت.

— در سال ۱۹۰۲ نیز مقاله‌ای در دفاع از **حق ارتفاق مالک ۴** و بیاد پرفسور ه. فیتینگک نوشت.

و این نوشته‌ها و سخنان در بیداری مردم کمک فراوان کرد.

باری، در سال ۱۸۹۸ هوبر اختطاری خطاب به ملت سویس پخش کرد و در آن در باره لزوم وحدت حقوقی هشدار داد. این **اخطار** به زبان ساده‌ای نوشته شده بود، و هم نمونه زنده‌ای از نشر حقوقی و شاهد دیگری بر میهن‌دوستی و خیرخواهی او یگن هوبر است. هوبر در این اخطار اعتراضهای گوناگون مخالفان وحدت حقوقی را بی‌اعتبار می‌ساخت، گویی از جنگ خانمانسوز آینده (۱۸-۱۹۱۴) احساس قبلی داشت که می‌نوشت: «خوشا بر ما، اگر کار بزرگ را بهنگام رهایی بخشوده به انجام رسانیم... ما به شکیبایی و بینش ملت سویس اطمینان داریم.»

این اخطار بیجواب نماند. در **همه‌پرسی سال ۱۸۹۸** اصل واحد ساختن مقررات کیفری و مدنی پذیرفته شد. نتیجه این رای‌گیری همگانی بسیار درخشان بود و بسود کارلشتوس و او یگن هوبر (دبیران دو طرح قانون کیفری و مدنی سویس) تمام شد.

3) Schmoller.

4) Die Eigentümerdienstbarkeit.

پس از آن «طرحهای جزوی» را دوباره در دست گرفتند و کامل نمودند و این «طرحهای وزارتی» در همان سه بخش حقوق، یعنی اشخاص و خانواده، ارث و اموال بود که در جای خود از نو در کمیسیونهای خاص مورد شور قرار گرفت و کارشناسان مربوط تک تک در باره آن نظر دادند تا سرانجام در تاریخ ۱۵ نوامبر ۱۹۰۰ به صورت پیش طرح وزارت دادگستری و شهربانی گردآوری شد.

برنر عضو شورای متحده در پیشگفتار این پیش طرح خطاب به مردم سوئیس می نویسد: «برای ادامه قانون نویسی به شرکت فعالانه همه منطبقه های کشور و محفل های حرفه ای امید بسته ایم و انتظار کمک و تسهیل این اثر را داریم و از هر فردی می خواهیم که خواستهای، انگیزه ها و پیشنهادهای خود را برای اصلاح یا تکمیل طرح بیدرننگ به این وزارت اطلاع دهد. پیش از رسیدگی طرح در شورای متحده، در یک کمیسیون بزرگتری شور خواهد شد...»

این کمیسیون بزرگت کارشناسان تشکیل شد. و اویگن هوبر تفسیرهای پیش طرح را در سالهای ۱۹۰۱ و ۱۹۰۲ برای همین کمیسیون نوشت. تفسیرها بیان اندیشه است و می گوید چرا، بچه یا بچند دلیل طرح چیزی را پیشنهاد می کند؛ و دیگر اینکه قانونگذار در پی چیست، در چه جهت و بسوی کدام هدف پیش می رود.

«تفسیرها» به آن سادگی نوشته شده بود که هر کس آنرا می فهمید، هر چند حقوق نمی دانست. با اینهمه، و هر چند هوبر در آغاز چنین قصدی نداشت، «تفسیرها» می توانست بکار حقوقدان نیز آید، چه او در آینده عهده دار اعمال قانون می گشت، و می بایست پیشاپیش نیک آگاه باشد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی